

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ,

доктор юридичних наук,

професор

Руслан СЕРБИН

07.02.2025 р.

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 31 жовтня 2023 року, протокол № 22

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри кримінального права від 24 липня 2025 року

Присутні:

кафедра кримінального права: завідувач кафедри, кандидат наук з державного управління, доцент Матюшенко О.І. (голова засідання); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мостепанюк Л.О. (науковий керівник, ZOOM); професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Кришевич О.В. (рецензент); професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Вартилицька І.А., (рецензент, ZOOM); доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Симоненко Н.О.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук Ткаченко І.М.; старший викладач кафедри Поштаренко І.В., старший викладач кафедри, кандидат юридичних наук Алексійчук О.М. (ZOOM); старший викладач кафедри Любченко Т.С. (ZOOM);

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В.;

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: начальник відділу, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тихонова О.В.;

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності: завідувач лабораторії, доктор юридичних наук, професор Вознюк А.А.; провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Тичина Д.М.;

відділ організації наукової діяльності: головний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Джужа О.М.; старший науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук Бондар С.В.

Були присутні 5 докторів наук та 9 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження здобувача кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Здобувач Любченко Т.С. доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, структуру роботи та основні її положення. Дисертантка сформулювала та обґрунтувала новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлюється тим, що в Україні набувають поширення запити суспільства на справедливе та ефективне правосуддя, всебічний захист гарантованих Конституцією України прав та свобод людини й громадянина, в тому числі – учасникам судового процесу. Тому держава повинна створювати умови, що забезпечують нормальну, безпечну і безперешкодну діяльність захисників чи представників особи. На рівні Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» задекларовано, що життя і здоров'я, власність, честь та гідність, а також професійні права захисників перебувають під захистом закону, а реалізація їх прав та повноважень забезпечується відповідними гарантіями.

Особлива роль у забезпеченні дієвого та ефективного правового захисту прав і свобод людини та громадянина відведена законодавству про кримінальну відповідальність. Розділом XVIII «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачається кримінальна відповідальність за порушення норм, що охороняють осіб, які здійснюють правосуддя, а також інших учасників судочинства у зв'язку з їх службовою чи професійною діяльністю та встановлюються підстави відповідальності за вчинення протиправних діянь, які перешкоджають вільному виконанню стороною захисту професійних обов'язків з надання правової

допомоги. Одна з наявних у КК заборон (ст. 399 КК) забезпечує діяльність захисника чи представника особи від посягання на його майно, гарантуючи охорону від вчинення щодо них суспільно небезпечних посягань

Метою дисертації є дослідження питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, за результатами якого будуть сформовані пропозиції щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК, та практики застосування положень норми, що досліджується.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- проаналізувати напрацювання вчених щодо особливостей відповідальності за ст. 399 КК та означити систему методів наукового пізнання для їх дослідження;
- вивчити особливості історичного розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи відповідно до положень вітчизняного законодавства;
- дослідити зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи;
- визначити ознаки родового, видового та безпосереднього об'єктів аналізованого діяння;
- розкрити ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК;
- схарактеризувати суб'єкта правопорушення, передбаченого ст. 399 КК;
- встановити особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;
- дослідити особливості кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи;
- проаналізувати судову практику притягнення до відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, на підставі чого сформулювати пропозиції стосовно удосконалення санкцій досліджуваного кримінального правопорушення;
- означити пропозиції про удосконалення законодавства стосовно кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Для досягнення поставлених мети й задач дисертанткою використано комплекс філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, а саме: діалектичний – для осмислення проблематики дослідження, визначення його структури; історико-правовий – для генезису визначальних етапів становлення та розвитку наукових досліджень та законодавства – із стародавніх часів й до сьогодення, що дозволить з'ясувати проблеми наступності кримінального права; системно-структурний, у процесі комплексного дослідження елементів складу досліджуваного правопорушення; порівняльно-

правовий – для з'ясування підходів до криміналізації умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи в законодавстві різних держав світу; соціологічний, під час вивчення матеріалів судової практики за ст. 399 КК та проведення анкетування; статистичний, з метою аналізу отриманих емпіричних даних і статистичної звітності уповноважених інституцій; моделювання, у межах розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Теоретичною основою дисертації стали наукові праці українських та іноземних учених у галузі кримінального права та інших галузей права, що стосуються теми дисертаційного дослідження.

Емпіричну базу дослідження складають систематизовані статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора за 2020–2025 рр. щодо кількості зареєстрованих (облікованих) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 399 КК за 2020 р. – 5 місяців 2025 р.; результати вивчення 30 ухвал, винесених протягом 2020–2025 рр. у всіх областях України; результати опитування 100 працівників Національної поліції України щодо визначення проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. При підготовці дисертації використано особистий досвід роботи здобувачки в органах прокуратури та адвокатури.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за змістом розглянутих питань дисертація є комплексним дослідженням теоретичних і прикладних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, у якому сформульовано пропозиції щодо конструкції норми та ряд змін до положень КК, які у своїй сукупності сприятимуть кращому розумінню особливостей аналізованого кримінального правопорушення, ефективності кримінально-правової охорони об'єкта зазначеного посягання та притягненню винних у його вчиненні осіб до відповідальності. Конкретний внесок дисертантки полягає у визначенні пропозицій щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК, а також розробленні наукових положень, які мають новизну, а саме:

- визначено особливості механізму заподіяння шкоди суспільним відносинам, що забезпечують встановлений порядок здійснення законодавчо врегульованої діяльності, спрямованої на надання правової допомоги, за якого суб'єкт, використовуючи будь-які способи знищення або пошкодження майна потерпілих у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, здійснює вплив на суспільні відносини, змінюючи їх та спричиняючи їм шкоду;
- аргументовано доцільність встановлення зниженого віку кримінальної відповідальності в 14 років при вчиненні діяння, передбаченого ч. 1 ст. 399 КК, що впливає з недосконалості положень ст. 22 КК, непослідовності законодавця щодо встановлення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність та із здатності неповнолітніх розуміти цінність та важливість правосуддя та відносин власності як об'єкта кримінально-правової охорони,

усвідомлювати шкідливість умисного посягання на власність та змоги керувати власними діями;

- запропоновано при кваліфікації діяння, передбаченого ст. 399 КК, враховувати розмір майнової шкоди відповідно до положень примітки 2-4 ст. 185 КК;

- удосконалено розуміння об'єктів діяння, передбаченого ст. 399 КК: основним безпосереднім об'єктом визначено встановлений порядок здійснення законодавчо врегульованої діяльності, спрямованої на надання правової допомоги, додатковим обов'язковим – право власності, додатковим факультативним – здоров'я, життя, честь і гідність осіб, які здійснюють діяльність, спрямовану на надання правової допомоги та їх близьких родичів, громадський порядок, громадську безпеку;

- визначено сутність знищення та пошкодження майна як форм об'єктивної сторони аналізованого кримінального правопорушення; їх характерні та розмежувальні ознаки: фізичне припинення існування майна або такі його зміни, що унеможливають відновлення чи використання (знищення майна), погіршення якості чи зменшення цінності майна, часткова чи тимчасова неможливість використання майна (пошкодження майна);

- доопрацьовано зміст тяжких наслідків, якими пропонується визнавати заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень кільком особам, самогубство потерпілої особи, психічний розлад, залишення потерпілого без житла або засобів до існування, тривалі припинення або дезорганізація роботи підприємства, установи, організації;

- удосконалено позицію про наявність у складах даного кримінального правопорушення вини у формі прямого умислу, мотиву, обумовленого правомірною діяльністю потерпілого щодо надання правової допомоги, який виражається у словосполученні «у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги»; мети, яка полягає у перешкодженні потерпілому у виконанні своїх професійних обов'язків чи помсті за таку діяльність;

- дістало подальший розвиток аргументації щодо поступального характеру розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна захисника чи представника особи з наступною констатацією повноцінного законодавчого закріплення кримінально-правової охорони життя, здоров'я, власності захисника чи представника особи на межі другого тисячоліття;

- обґрунтовано доцільність заміни в диспозиції аналізованої норми терміну «близькі родичі» терміном «близька особа»;

- надано пропозиції про розуміння під терміном «вчинення діяння загальнонебезпечним способом» словосполучення «вчинення діяння шляхом підпалу чи вибуху»; зменшення кількості потерпілих, яким може бути спричинена смерть чи тяжкі тілесні ушкодження; розуміння спричинення смерті або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень як особливо кваліфікуючої ознаки навіть щодо однієї потерпілої особи;

- обґрунтовано положення щодо доцільності внесення змін і доповнень до санкцій ст. 399 КК: обґрунтовується необхідність встановлення у ч. 1 ст. 399

КК розміру штрафу від однієї до двох тисяч НМДГ, пробаційного нагляду терміном до п'яти років та обмеження волі на той самий терміном; у ч. 2 ст. 399 КК – позбавлення волі на строк від трьох до восьми років; у ч. 3 ст. 399 КК – позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років; у ч. 4 ст. 399 КК – позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічного позбавлення волі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, сприятимуть подальшому вдосконаленню кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, використовуються та можуть бути використані у законотворчій сфері, практичній діяльності, освітньому процесі та науково-дослідній роботі.

Основні положення і висновки дисертації оприлюднено на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 12 наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у наукових фахових виданнях України, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, восьми тезах доповідей, які оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських і міжвідомчих науково-практичних конференціях.

Після закінчення доповіді здобувачки присутніми були поставлені наступні питання:

Джу́жа О.М.: Озвучте, будь ласка, принципи вибору Вашої теми дисертаційного дослідження.

Відповідь: Дякую за питання. Вибір теми зумовлений її безпосередньою дотичністю до моєї практичної діяльності. Я маю досвід роботи в органах прокуратури, зараз є адвокатом. Щодо мене фактично були вчинені дії, пов'язані із пошкодженням мого автотранспорту у зв'язку з виконанням службових обов'язків. І ця ситуація допомогла мені визначити слабкі місця у процесі правозастосування даної норми та законодавчого регулювання особливостей кваліфікації діянь вказаної спрямованості. Крім того, розумію, наскільки серйозною є проблема захищеності осіб, які надають правову допомогу. Вважаю, що слід шукати наукові підходи для удосконалення законодавства та правоохоронної практики. До того ж, в сучасній науковій літературі не вистачає глибокого аналізу цієї теми саме сьогодні. То ж вибір теми – результат поєднання власного практичного досвіду, наукового інтересу та актуальності проблеми для суспільства.

Матюшенко О.І.: Визначте, будь ласка, особливості методології дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Відповідь: Дякую за питання. Для досягнення поставлених мети й задач використано комплекс філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових

методів, а саме: діалектичний – для осмислення проблематики дослідження, визначення його структури; історико-правовий – для генезису визначальних етапів становлення та розвитку наукових досліджень та законодавства – із стародавніх часів й до сьогодення, що дозволить з'ясувати проблеми наступності кримінального права; системно-структурний, у процесі комплексного дослідження елементів складу досліджуваного правопорушення; порівняльно-правовий – для з'ясування підходів до криміналізації умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи в законодавстві різних держав світу; соціологічний, під час вивчення матеріалів судової практики за ст. 399 КК та проведення анкетування; статистичний, з метою аналізу отриманих емпіричних даних і статистичної звітності уповноважених інституцій (усі розділи); моделювання, у межах розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Тихонова О.В.: До яких висновків щодо запозичення позитивного зарубіжного досвіду в сфері кримінально-правової охорони діяльності захисника чи представника особи Ви прийшли?

Відповідь: Дякую за питання. Аналіз кримінального законодавства зарубіжних країн у розрізі кримінально-правової охорони професійних прав та гарантій захисників чи представників особи під час здійснення професійної діяльності з надання правової допомоги дозволяє зробити висновок, що у більшості країн така охорона забезпечується при відсутності спеціальної норми, аналогічної до встановленої у ст. 399 КК України. Зазначена ситуація не впливає на стан ефективності вказаного способу охорони. Навпаки, різноманітність кримінально-правових заборон, встановлених КК зарубіжних країн, гарантує ширші можливості для захисту та охорони професійних прав та гарантій захисників чи представників особи при втручанні у їх професійну діяльність, пов'язану з наданням правової допомоги. Наразі вбачається що кримінально-правова охорона здійснюється шляхом встановлення різноманітних кримінально-правових заборон. Отже, порівняно із кримінальним законодавством інших держав, досвід встановлення кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи в КК України є малопоширеним, але не унікальним. При цьому законодавство ряду зарубіжних країн розглядає умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи як форму втручання, а сам факт втручання в діяльність захисника чи представника особи вважається злочином проти життя, здоров'я чи майна потерпілої особи.

Вознюк А.А.: Чим обґрунтовується пропозиція щодо врахування при кваліфікації ст. 399 КК розміру майнової шкоди відповідно до положень примітки 2-4 ст. 185 КК?

Відповідь: Дякую за питання. Для вирішення проблеми дисбалансу визначення мінімального розміру спричиненої шкоди при відсутності його мінімального розміру у спеціальних нормах, що передбачають відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна (в тому числі – ст. 399 КК) та передбачення у загальній нормі (ст. 194 КК) шкоди у великих розмірах (що в 250 і більше разів перевищує НМДГ) пропонується наступне. Необхідно

запровадити практику єдиного підходу до визначення розміру заподіяної шкоди в ст.ст. 185–191 КК та у ст. 194, 347, 347-1, 352, 378, 399 КК, які передбачають кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна.

Для забезпечення відповідності принципу рівності всіх громадян перед законом та дотримання правової визначеності, пропонується встановити у ст.ст. 347, 347-1, 352, 378, 399 КК мінімальний розмір майнової шкоди, заподіяної внаслідок умисного знищення чи пошкодження майна спеціальних потерпілих у зв'язку із виконанням своїх професійних чи службових обов'язків і передбачити в диспозиціях відповідних норм обов'язковою ознакою об'єктивної сторони наслідок у вигляді заподіяння значної шкоди.

Залежно від розміру заподіяної шкоди слід диференціювати відповідальність у ч. 2, 3 ст. 399 КК: заподіяння шкоди у великому розмірі (ч. 2 ст. 399 КК) та в особливо великому розмірі (ч. 3 ст. 399 КК). Критерієм визначення розміру шкоди повинні бути положення примітки до ст. 185 КК.

Тичина Д.М.: Які зміни Ви пропонуєте до розуміння тяжких наслідків як особливо кваліфікуючої ознаки, зазначеної у ч. 3 ст. 399 КК?

Відповідь: Дякую за запитання. Вважаю, що тяжкими наслідками слід визнавати заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень кільком особам, самогубство потерпілої особи, психічний розлад, залишення потерпілого без житла або засобів до існування, тривалі припинення або дезорганізація роботи підприємства, установи, організації.

Симоненко Н.О.: Праці яких вчених Ви вивчали під час здійснення дисертаційного дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Під час написання я використовувала наукові здобутки таких дослідників, як С.А. Антонов, В.П. Беленок, Є.М. Блажівський, А.В. Бойко, А.С. Бондарчук, І.А. Вартилицька, А.С. Габуда, І.Б. Газдайка-Василишин, С.В. Владимиренко, А.А. Вознюк, В.А. Горбунов, Д.Ю. Гуренко, І.І. Давидович, Ю.А. Дорохіна, О.О. Дудоров, І.М. Залялова, І.М. Ізай, О.О. Кваша, О.О. Кирбят'єв, С.О. Книженко, М.М. Комарницький, В.В. Кузнецов, Г.В. Логвинський, В.М. Мамчур, О.В. Мандро, А.Г. Мартиросян, І.Д. Метельський, С.А. Миронюк, С.С. Мірошніченко, Р.О. Мовчан, В.О. Навроцький, В.І. Осадчий, Л.М. Палюх, А.В. Сакун, А.В. Семенюк-Прибатець, М.В. Сийплові, В.В. Сміх, Т.Є. Тичина, А.М. Удод, М.І. Хавронюк, Ю.В. Христова, А.О. Цховребов, В.О. Чайка, І.М. Чуба, М.В. Шепітько та ін.

Алексійчук О.М.: Що охоплює емпірична база Вашого дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Емпіричну базу дослідження складають систематизовані статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора за 2020–2025 рр. щодо кількості зареєстрованих (облікованих) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 399 КК за 2020 р. – 5 місяців 2025 р.; результати вивчення 30 ухвал, винесених протягом 2020–2025 рр. у всіх областях України; результати опитування 100 працівників Національної поліції України щодо визначення проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Головуючий: Є ще запитання? Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається **науковому керівнику, кандидату юридичних наук, професору кафедри Мостепанюк Л.О.**, яка відзначила науковий внесок Любченко Т.С. в ступінь розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Мостепанюк Л.О. зауважила, що у процесі написання дисертаційного дослідження Любченко Т.С. сумлінно виконувала заплановану роботу, приймала участь у наукових конференціях, зарекомендувала себе як талановитий молодий науковець.

Дослідження Любченко Т.С. є актуальним, а його зміст становить значний теоретичний та практичний інтерес. Авторка чітко сформулювала мету й завдання роботи, визначила об'єкт і предмет дослідження, здійснила аналіз кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Стиль, мова викладення матеріалу дисертаційного дослідження, аргументація висновків, новацій, законодавчих пропозицій авторки мають високий теоретичний рівень. Необхідно зауважити глибокий і змістовний аналіз досліджуваних питань із всебічним розглядом наукових позицій та практичних аспектів щодо кожного з них. Використання сучасних методів дослідження, поєднаних із застосуванням запропонованих авторкою підходів до виконання поставлених завдань, надали можливість переконливо обґрунтувати пропозиції та впровадити їх у практику. Авторка продемонструвала уміння самостійно узагальнювати й аналізувати нормативно-правові акти, спеціальну літературу, формулювати науково обґрунтовані висновки. Зазначене засвідчує спробу синтезувати в цьому дослідженні поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до змісту кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Висновки роботи є виваженими та слушними.

Основні положення та висновки дослідження, що сформульовані в дисертації, відображено в дванадцяти наукових публікаціях, серед яких чотири статті у фахових виданнях, внесених до переліку МОН України, а також вісім тез доповідей на конференціях.

Викладене засвідчує, що дисертаційне дослідження Любченко Тетяни Сергіївни «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи», подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Після цього було надано слово **рецензентам** дисертації:

Кандидат юридичних наук, професор Вартилецька І.А. Дисертаційне дослідження Любченко Т.С. є важливим і своєчасним з огляду на необхідність посилення кримінально-правової охорони захисників та представників особи.

Для організації якісної роботи захисників чи представників особи з метою реального забезпечення принципу змагальності судочинства слід зосередити увагу на обов'язковості реалізації гарантій безпеки вказаної категорії осіб. Крім того, сучасні умови воєнного стану та деокупації захоплених територій провокують нові загрози кримінально-правової охорони правосуддя, що потребує формування сучасної концепції його захисту.

Авторка досліджує не лише нормативне закріплення відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, а і його практичну реалізацію в діяльності органів досудового розслідування, прокуратури та суду, враховуючи новітню практику Європейського суду з прав людини. Дисертація вирізняється системністю аналізу, глибоким теоретичним підґрунтям і чітким прикладним спрямуванням, що дозволяє розглядати її як вагомий внесок у розвиток кримінального права та судової практики України.

Робота має теоретичну і практичну цінність та містить обґрунтовані пропозиції щодо законодавчих змін. Порушень академічної доброчесності не виявлено, попередні зауваження рецензентів були враховані.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та може бути подана до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, професор Кришевич О.В. вказала, що подана Любченко Т.С. дисертаційна робота виконана якісно та на високому науковому рівні. Актуальність дослідження підкріплюється тим, що особлива роль у забезпеченні дієвого та ефективного правового захисту прав і свобод людини та громадянина відведена законодавству про кримінальну відповідальність. Розділом XVIII «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» Кримінального кодексу України (далі – КК) передбачається кримінальна відповідальність за порушення норм, що охороняють осіб, які здійснюють правосуддя, а також інших учасників судочинства у зв'язку з їх службовою чи професійною діяльністю та встановлюються підстави відповідальності за вчинення протиправних діянь, які перешкоджають вільному виконанню стороною захисту професійних обов'язків з надання правової допомоги. Одна з наявних у КК заборон (ст. 399 КК) убезпечує діяльність захисника чи представника особи від посягання на його майно, гарантуючи охорону від вчинення щодо них суспільно небезпечних посягань. Основні результати досліджень достатньою мірою обґрунтовані автором. Їх наукова достовірність не викликає сумнівів, оскільки вони отримані в результаті аналітичної роботи. Позитивним моментом роботи є вміння авторки обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію, послідовно,

логічно та системно викладати матеріал. Все це дає підстави вважати, що мета дослідження досягнута, а його завдання реалізовані.

Варто відзначити сумлінне використання здобувачкою різнопланової джерельної бази, яка стосується проблематики дослідження. Любченко Т.С. використовує об'єктивну критику і науковий стиль полеміки, просту і зрозумілу мову викладу матеріалу, що вказує на вдало обрану власну методiku дослідження та раціональне використання загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Все вищенаведене свідчить про те, що дисертаційне дослідження є завершеним, виконане самостійно та відповідає вимогам, які висуваються для подібного виду наукових праць.

Дисертаційне дослідження Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи» є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, в якому обґрунтовується ціла низка наукових положень та висновків, нових у теоретичному плані й важливих для юридичної практики, що у сукупності вирішують завдання науки кримінального права, відповідає вимогам МОН України та може бути рекомендовано до публічного захисту.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В., яка зазначила, що актуальність запропонованого Любченко Т.С. дослідження в умовах сьогодення не викликає сумнівів, оскільки проблемні питання, які були розглянуті здобувачкою, засвідчують актуальність розгляду обраної тематики. Про актуальність цього напряму дослідження, а отже, і теми свідчить зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Зі змісту роботи вбачається, що для досягнення поставленої мети дисертантка визначила чіткі завдання, які вдалося реалізувати. Не викликає зауважень і правильність визначення об'єкта та предмета дослідження. Репрезентативною є емпірична база дослідження, що дала дисертантці змогу оптимально сформулювати й обґрунтувати наукові положення, висновки та пропозиції стосовно вдосконалення кримінального законодавства України.

Доходимо висновку, що дисертаційне дослідження Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи» є закінченою науковою працею, у якій обґрунтовано наукові положення та висновки, що є новими в теоретичному аспекті й важливими для юридичної практики. Отже, робота може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук Ткаченко І.М., яка вказала що у процесі дослідження дисертантка загалом успішно реалізувала поставлені завдання, наочним свідченням чого є систематизація наукових досліджень за напрямом обраної теми. Актуальність запропонованого Любченко Т.С. дисертаційного дослідження в умовах сьогодення не викликає сумнівів. Дисертація є монографічним дослідженням комплексу питань науки кримінального права – кримінально-правової характеристики умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. Робота Любченко Т.С. є закінченою

науковою працею та може бути рекомендована до захисту в спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Кандидат юридичних наук, професор Зарубей В.В., яка акцентувала увагу на безумовній актуальності підготовленої Любченко Т.С. дисертації в умовах сьогодення. Позитивним аспектом дослідження є висновки щодо відмежування умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи від суміжних кримінальних правопорушень, які є значущими для практичної діяльності правоохоронних і правозастосовних органів. Дисертаційне дослідження Любченко Т.С. є завершеною та самостійно виконаною працею та може бути рекомендовано до попереднього розгляду в спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Бондар С.В. позитивно оцінив дисертаційне дослідження Любченко Т.С., зазначивши, що воно є частиною наукового доробку сучасної доктрини кримінального права. Заслуговує на схвалення наявність у дослідженні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення ст. 399 КК України в аспекті кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження захисника чи представника особи. Дисертаційне дослідження Любченко Т.С. є завершеною та самостійно виконаною працею.

Любченко Т.С. висловила подяку всім присутнім за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що лише сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи»

Дисертація Любченко Тетяни Сергіївни на тему «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – Право, є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Розвиток України як правової держави, спрямований на входження в економічний та правовий простір Європейського Союзу, сприяє реформуванню національної системи судочинства відповідно до вимог найбільш прогресивних систем правосуддя світу. Орієнтація на європейський фактор має забезпечити повноцінну інтеграцію України в співтовариство держав із незалежною й ефективною системою судочинства, учасники якого мають змогу здійснювати професійну

діяльність, пов'язану з наданням правової допомоги, без страху за життя, здоров'я чи власність. В Україні актуалізуються запити суспільства на справедливе та ефективне правосуддя, всебічний захист гарантованих Конституцією України прав та свобод людини й громадянина, в тому числі – учасникам судового процесу. Тому держава повинна створювати умови, що забезпечують нормальну, безпечну і безперешкодну діяльність захисників чи представників особи.

На рівні Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» задекларовано, що життя і здоров'я, власність, честь та гідність, а також професійні права захисників перебувають під захистом закону, а реалізація їх прав та повноважень забезпечується відповідними гарантіями. Особлива роль у забезпеченні дієвого та ефективного правового захисту прав і свобод людини та громадянина відведена законодавству про кримінальну відповідальність. Розділом XVIII «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» КК передбачається кримінальна відповідальність за порушення норм, що охороняють осіб, які здійснюють правосуддя, а також інших учасників судочинства у зв'язку з їх службовою чи професійною діяльністю та встановлюються підстави відповідальності за вчинення протиправних діянь, які перешкоджають вільному виконанню стороною захисту професійних обов'язків з надання правової допомоги. Одна з наявних у КК заборон (ст. 399 КК) убезпечує діяльність захисника чи представника особи від посягання на його майно, гарантуючи охорону від вчинення щодо них суспільно небезпечних посягань. Але, як свідчать статистичні дані, реальних випадків притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення діяння, передбаченого ст. 399 КК, офіційно фіксується небагато. Відповідно до оприлюднених статистичних даних офісу Генерального прокурора, у 2020 р. було обліковано 6 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 399 КК, при загальній кількості вчинених діянь у кількості 360622, у 2021 р. – 6 (321443), у 2022 р. – 1 (362626)), у 2023 р. – 3 (475595), у 2024 р. – 2 (492479), за 5 місяців 2025 р. – 6 (279129)¹. Як бачимо, кількість облікованих кримінальних правопорушень, що передбачають відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, щороку становить менше 0.01 % від загальної кількості облікованих кримінальних правопорушень.

Вивченням проблемних питань кримінальної відповідальності за знищення або пошкодження майна, а також за вчинення кримінальних правопорушень проти спеціальних потерпілих, в тому числі – захисника чи представника особи, займалися такі вчені, як С.А. Антонов, В.П. Беленок, Є.М. Блажівський, А.В. Бойко, А.С. Бондарчук, І.А. Вартилицька, А.С. Габуда, І.Б. Газдайка-Василишин, С.В. Владимиренко, А.А. Вознюк, В.А. Горбунов, Д.Ю. Гуренко, І.І. Давидович, Ю.А. Дорохіна, О.О. Дудоров, І.М. Заліялова, І.М. Ізай, О.О. Кваша, О.О. Кирбят'єв, С.О. Книженко, М.М. Комарницький, В.В. Кузнецов, Г.В. Логвинський, В.М. Мамчур, О.В. Мандро, А.Г. Мартиросян, І.Д. Метельський, С.А. Миронюк, С.С. Мірошніченко, Р.О. Мовчан, В.О. Навроцький, В.І. Осадчий, Л.М. Палюх, А.В. Сакун,

¹ Статистичні дані офісу Генерального прокурора. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>

А.В. Семенюк-Прибатень, М.В. Сийплокі, В.В. Сміх, Т.Є. Тичина, А.М. Удод, М.І. Хавронюк, Ю.В. Христова, А.О. Цховребов, В.О. Чайка, І.М. Чуба, М.В. Шепітько та ін.

Напрацювання щодо відповідальності за знищення або пошкодження майна, за вчинення кримінальних правопорушень проти спеціальних потерпілих, в тому числі – захисника чи представника особи, отримані вказаними дослідниками, представляють значний науковий інтерес. Це вказує на те, що, незважаючи на суттєвий внесок вітчизняних правників в розробку проблематики кримінально-правової охорони правосуддя, питання відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи залишаються частково дослідженими, тому вимагають додаткового глибокого вивчення задля якісного застосування аналізованої норми чинного КК. Зважаючи на вимоги законодавчих органів ЄС до України стосовно необхідності узгодження вітчизняного та міжнародного законодавства, подальші перспективні зміни повинні стосуватися і положень ст. 399 КК.

Для організації якісної роботи захисників чи представників особи з метою реального забезпечення принципу змагальності судочинства слід зосередити увагу на обов'язковості реалізації гарантій безпеки вказаної категорії осіб. Крім того, сучасні умови воєнного стану та деокупації захоплених територій провокують нові загрози кримінально-правової охорони правосуддя, що потребує формування сучасної концепції його захисту.

Вказане засвідчує необхідність поглибленого дослідження кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи та підтверджує актуальність обраної тематики.

Результати поданого дослідження ляжуть в основу науково обґрунтованих пропозицій щодо внесення змін до кримінального законодавства України у частині удосконалення норми, що передбачає відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, а також практичних рекомендацій щодо застосування пропонованих положень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно з положеннями Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, ратифікованої Законом України від 21.11.2002 р. № 228-IV; Концепції реформування кримінальної юстиції України (Указ Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008); Плану заходів щодо реалізації цієї Концепції (розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2008 р. № 1153-р); Цілей сталого розвитку України на період до 2030 р. (Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24.03.2021 р. № 119/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 р.р. (Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023).

Робота відповідає Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на

2020–2024 р.р. та на 2025–2029 р.р. (накази МВС України від 11.06.2020 р. № 454, від 21.05.2024 р. № 326), Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 р.р., затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.08.2024 р. № 792-р; Основним напрямом наукових досліджень НАВС на 2025-2029 р.р.

Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 25.04.2023 р. (протокол № 9) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (№ 1016, 2023 року).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є дослідження питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, за результатами якого будуть сформовані пропозиції щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК, та практики застосування положень норми, що досліджується.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- проаналізувати напрацювання вчених щодо особливостей відповідальності за ст. 399 КК та означити систему методів наукового пізнання для їх дослідження;
- вивчити особливості історичного розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи відповідно до положень вітчизняного законодавства;
- дослідити зарубіжний досвід кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи;
- визначити ознаки родового, видового та безпосереднього об'єктів аналізованого діяння;
- розкрити ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК;
- схарактеризувати суб'єкта правопорушення, передбаченого ст. 399 КК;
- встановити особливості суб'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення;
- дослідити особливості кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи;
- проаналізувати судову практику притягнення до відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, на підставі чого сформулювати пропозиції стосовно удосконалення санкцій досліджуваного кримінального правопорушення;
- означити пропозиції про удосконалення законодавства стосовно кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Предметом дослідження є кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених мети й задач дисертанткою використано комплекс філософських, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, а саме: *діалектичний* – для осмислення проблематики дослідження, визначення його структури; *історико-правовий* – для генезису визначальних етапів становлення та розвитку наукових досліджень та законодавства – із стародавніх часів й до сьогодення, що дозволить з'ясувати проблеми наступності кримінального права; *системно-структурний*, у процесі комплексного дослідження елементів складу досліджуваного правопорушення; *порівняльно-правовий* – для з'ясування підходів до криміналізації умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи в законодавстві різних держав світу; *соціологічний*, під час вивчення матеріалів судової практики за ст. 399 КК та проведення анкетування; *статистичний*, з метою аналізу отриманих емпіричних даних і статистичної звітності уповноважених інституцій; *моделювання*, у межах розробки пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Емпіричну базу дослідження складають систематизовані статистичні й аналітичні матеріали Офісу Генерального прокурора за 2020–2025 рр. щодо кількості зареєстрованих (облікованих) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 399 КК за 2020 р. – 5 місяців 2025 р.; результати вивчення 30 ухвал, винесених протягом 2020–2025 рр. у всіх областях України; результати опитування 100 працівників Національної поліції України щодо визначення проблемних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідженням теоретичних і прикладних питань кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, у якому сформульовано пропозиції щодо конструкції норми та ряд змін до положень КК, які у своїй сукупності сприятимуть кращому розумінню особливостей аналізованого кримінального правопорушення, ефективності кримінально-правової охорони об'єкта зазначеного посягання та притягненню винних у його вчиненні осіб до відповідальності. Конкретний внесок дисертантки полягає у визначенні пропозицій щодо конкретизації змісту кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 КК, а також розробленні наукових положень, які мають новизну, а саме:

- визначено особливості механізму заподіяння шкоди суспільним відносинам, що забезпечують встановлений порядок здійснення законодавчо врегульованої діяльності, спрямованої на надання правової допомоги, за якого суб'єкт, використовуючи будь-які способи знищення або пошкодження майна потерпілих у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, здійснює вплив на суспільні відносини, змінюючи їх та спричиняючи їм шкоду;
- аргументовано доцільність встановлення зниженого віку кримінальної відповідальності в 14 років при вчиненні діяння, передбаченого ч. 1 ст. 399 КК, що впливає з недосконалості положень ст. 22 КК,

непослідовності законодавця щодо встановлення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність та із здатності неповнолітніх розуміти цінність та важливість правосуддя та відносин власності як об'єкта кримінально-правової охорони, усвідомлювати шкідливість умисного посягання на власність та змоги керувати власними діями;

- запропоновано при кваліфікації діяння, передбаченого ст. 399 КК, враховувати розмір майнової шкоди відповідно до положень примітки 2-4 ст. 185 КК;

- удосконалено розуміння об'єктів діяння, передбаченого ст. 399 КК: основним безпосереднім об'єктом визначено встановлений порядок здійснення законодавчо врегульованої діяльності, спрямованої на надання правової допомоги, додатковим обов'язковим – право власності, додатковим факультативним – здоров'я, життя, честь і гідність осіб, які здійснюють діяльність, спрямовану на надання правової допомоги та їх близьких родичів, громадський порядок, громадську безпеку;

- визначено сутність знищення та пошкодження майна як форм об'єктивної сторони аналізованого кримінального правопорушення; їх характерні та відмежувальні ознаки: фізичне припинення існування майна або такі його зміни, що унеможливають відновлення чи використання (знищення майна), погіршення якості чи зменшення цінності майна, часткова чи тимчасова неможливість використання майна за цільовим призначенням (пошкодження майна);

- охарактеризовано зміст тяжких наслідків, якими пропонується визнавати заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень кільком особам, самогубство потерпілої особи, психічний розлад, залишення потерпілого без житла або засобів до існування, тривалі припинення або дезорганізація роботи підприємства, установи, організації;

- обґрунтовано позицію про наявність у складах даного кримінального правопорушення вини у формі прямого умислу, мотиву, обумовленого правомірною діяльністю потерпілого щодо надання правової допомоги, який виражається у словосполученні «у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги»; мети, яка полягає у перешкоджанні потерпілому у виконанні своїх професійних обов'язків чи помсті за таку діяльність;

- аргументація щодо поступального характеру розвитку кримінальної відповідальності за умисне знищення чи пошкодження майна захисника чи представника особи з наступною констатацією повноцінного законодавчого закріплення кримінально-правової охорони життя, здоров'я, власності захисника чи представника особи на межі другого тисячоліття;

- обґрунтування щодо доцільності заміни в диспозиції аналізованої норми терміну «близькі родичі» терміном «близька особа»;

- пропозиції про розуміння під терміном «вчинення діяння загальнонебезпечним способом» словосполучення «вчинення діяння шляхом підпалу чи вибуху»; зменшення кількості потерпілих, яким може бути спричинена смерть чи тяжкі тілесні ушкодження; розуміння спричинення

смерті або заподіяння тяжких тілесних ушкоджень як особливо кваліфікуючої ознаки навіть щодо однієї потерпілої особи;

- положення щодо доцільності внесення змін і доповнень до санкцій ст. 399 КК: обґрунтовується необхідність встановлення у ч. 1 ст. 399 КК розміру штрафу від однієї до двох тисяч НМДГ, пробаційного нагляду терміном до п'яти років та обмеження волі на той самий термін; у ч. 2 ст. 399 КК – позбавлення волі на строк від трьох до восьми років; у ч. 3 ст. 399 КК – позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції мають прикладний характер, сприятимуть подальшому вдосконаленню кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи, використовуються та можуть бути використані у:

- *законотворчій сфері* – у межах удосконалення законодавства, спрямованого на забезпечення ефективної охорони захисника чи представника особи (див. додаток В);

- *практичній діяльності* – для правильної кваліфікації при умисному знищенні або пошкодженні майна захисника чи представника особи (акт Головного управління Національної поліції в Сумській області від 05.11.2024 р. № 61/027);

- *освітньому процесі* – під час викладання та вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-правова кваліфікація», «Кваліфікація окремих видів кримінальних правопорушень», «Особливості кваліфікації окремих видів кримінальних правопорушень», «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства», «Кримінальне право: доктринальні та практичні проблеми» (акт Національної академії внутрішніх справ від 3 жовтня 2024 року № 156-ОП).

- *науково-дослідній роботі* – у дослідженні проблем кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (акт Національної академії внутрішніх справ від 3 жовтня 2024 року № 157-НД).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана авторкою самостійно, викладені висновки й положення, що становлять її новизну, розроблені авторкою особисто. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень авторки. З метою обґрунтування окремих положень дослідження використовувалися праці інших вчених, на які зроблено посилання.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації оприлюднені авторкою на міжнародних, всеукраїнських і відомчих науково-практичних конференціях, а саме: «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності» (м. Одеса, 24 листопада 2023 р.), «Актуальні проблеми кримінального права» (м. Київ, 23 листопада 2023 р., 28 листопада 2024 р.), «Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану» (м. Хмельницький, 14 березня 2024 р.), «Юридична осінь 2024 року» (м. Харків, 19 листопада

2024 р.), «Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні» (м. Львів, 06 грудня 2024 р.), «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (м. Вінниця, 22 листопада 2024 р.), «Наукова спадщина професора В.Я. Тація і актуальні проблеми кримінального права» (м. Харків, 21 січня 2025 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в 12 наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у наукових фахових виданнях України, вісім тез доповідей, які оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських і міжвідомчих науково-практичних конференціях, а саме:

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Любченко Т.С. Історія розвитку законодавства про кримінальну відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2024. Вип. 1 (21). С. 231–243. DOI : <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2024.21.306226>.
2. Любченко Т.С. Потерпілий у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 399 Кримінального кодексу України. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. № 2 (2024). С. 165–174. DOI : <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2024.2.17>.
3. Любченко Т.С. Об'єкт кримінального правопорушення, передбаченого ст. 399 Кримінального кодексу України. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2024. № 2 (28). С. 99–105. DOI : <https://doi.org/10.33270/02242802.99>.
4. Любченко Т.С. Особливості покарання за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. *Вісник Асоціації кримінального права України*, 2025. Вип. 1 (23). С. 247–261. DOI: <https://doi.org/10.21564/2311-9640.2025.23.334342>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Любченко Т.С. Близькі родичі як потерпілі у ст. 399 Кримінального кодексу України. *Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 24 лист. 2023 р.). Одеса : ОДУВС, 2023. С. 123–125.
2. Любченко Т.С. Визначення потерпілих у ст. 399 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XIV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 198–201.
3. Любченко Т.С. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи: передумови та історія встановлення кримінальної відповідальності. *Актуальні проблеми правоохоронної діяльності в умовах воєнного стану* : тези II Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 14 берез. 2024 р.). Хмельницький : НАДПСУ, 2024. С. 333–336.
4. Любченко Т.С. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи: питання регламентації в міжнародному праві. *Юридична осінь 2024 року*: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників

міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (Харків, 19 листоп. 2024 р.). Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. С. 103–107.

5. Любченко Т.С. Особливо кваліфікуючі ознаки умисного знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи: сутність та тлумачення. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 06 груд. 2024 р.). Львів : ЛьвДУВС, 2024. С. 447–451.

6. Любченко Т.С. Деякі питання щодо покарання за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : тези доп. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 30-річчю Харк. нац. ун-ту внутр. справ у статусі університету (Вінниця, 22 листоп. 2024 р.). Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 98–99.

7. Любченко Т.С. Предмет у кримінальному правопорушенні, передбаченому ст. 399 Кримінального кодексу України. *Актуальні проблеми кримінального права* : матеріали XV Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П.П. Михайленка (Київ, 28 листоп. 2024 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 357–359.

8. Любченко Т.С. Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи шляхом підпалу, вибуху або іншим загальнонебезпечним способом: питання тлумачення. *Наукова спадщина професора В.Я. Тація і актуальні проблеми кримінального права* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 21 січ. 2025 р.). Харків : Право, 2025. С. 375–378.

Характеристика особистості здобувача. Любченко Тетяна Сергіївна, 1988 року народження, освіта вища юридична, у 2010 р. закінчила Національний університет державної податкової служби України за спеціальністю «Право» (диплом магістра). З листопада 2021 р. по квітень 2023 р. – викладач кафедри кримінального права НАВС. З квітня 2023 р. по теперішній час – старший викладач кафедри кримінального права НАВС. З вересня 2023 р. по сьогоднішній день – здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії кафедри кримінального права НАВС.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Зміст дисертації відповідає спеціальності 081 «Право».

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Любченко Тетяни Сергіївни «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Любченко Тетяни Сергіївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Любченко Тетяни Сергіївни «Кримінальна відповідальність за умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий -

завідувач кафедри кримінального права

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат наук з державного управління, доцент

Олена МАТЮШЕНКО